

Karácsony otthon

Éppen csak beért a városba, amikor meglátta Editet. Letekerte az ablakot, kiabált neki, integetett, Edit széles mosollyal sasszézott hozzá. Hogy majd jó, hívja föl, ez és ez a telefonszám, Editnek napközben bármi jó, az állatorvos elengedi. Az állatorvos?! Hát persze, Ervinnél asszisztens. Nem nagy ügy, csak adminisztrál, statisztikázik. Ő meg egy galériában, de majd megbeszélük. Sajnos nem marad sokáig, holnapután reggel visszamegy Pestre. Ó, csak ennyi? Most csak ennyi. Beírta Edit számát a mobilba.

Aztán leparkolt a piac oldalánál. Ahol a tűzoltóság épülete emelkedik, föl van töltve a föld, mintha hosszú töltés futna végig a város északi része és a főút között, ott pakolnak ki a használt ruhások, meg a szerszámosok. Mindenféle használt dolgot, akkumulátorokat, csörgőket és szivattyúkat, huzalokat és láncokat kínálnak. Rengeteg szöget. Iszonyatosan sok szöget és csavart. Ennyi szög nincs is. Eltolta a dobját mellette a vattacukros.

Érdekes módon először a gyerekekkel beszélte meg, arra gondolt, innen több megértésre számíthat. Így is lett, a gyerek megértette, nagypapa nagyon beteg, annyira odavan, hogy nem fogja már megérni a következő Karácsonyt, most oda kell mennie, segít a mamának, de jobb, ha ő nem jön. És apa se jöjjön. Ez egy ilyen helyzet, többször nyilván nem fordul elő. A gyerek harapta a száját, bólogatott. Csak egy nap, esetleg kettő, addig tudnak vigyázni egymásra apával. De azért a Jézuska jön majd, ugye? Beszáll az ablakon a Jézuska, hát persze, hiszen már úton is van. Aztán Zolival körülményesebb volt. Mondta ugyan többször is neki, hogy egyre rosszabb a helyzet, de a férje valahogy nem figyelt rá. Hallotta, meghallgatta, bólogatott, de nem vette be. Mit jelent az, hogy rosszabb. Azt, hogy elég nehéz. Nagyon nehéz. Baj van. Miért nem megy kórházba? Mert annyira mégsem rossz. Akkor mi a rossz? Nem tudta megmondani, vagy inkább nem volt ereje magyarázkodni.

Ezek az emberek, mint amilyené sajnós az apja is lett, pontosabban az efféle helyzetbe kerülők mind attól félnek, vagyis az a lesz a szorongásuk szép lassan kizárólagossá váló tárgya, hogy beadják őket. Vannak ilyen otthonok, ilyen végállomások egy város határában, egy holtág mellett, hát persze. Még a haláltól se félnek annyira, mint attól, hogy egy ilyen otthonba bekerülnek. Nekik az a halál, hogy be vannak adva. Akkor kész, meghaltak. Az a végleges. Kikalkulálták, hogy ha beadják őket, haza többé nem térnek. Az az igazán végleges, amikor beteszik őket egy szobába, van szomszéd, egy szomszéd mindig van, és kettőnél több családi képet nem lehet kirakni. Közös a hűtőszekrény. Illetve akit ide beadnak, az nemcsak magatehetetlen, de bolond is. Már nem normális, elment a maradék esze. Rettenetesen félnek attól, hogy bolondnak nyilvánítják őket. Azzal veszítik el véglegesen és visszavonhatatlanul azt, ami ők lennének, magukat.

Ezért aztán foggal-körömmel küzdenek a megoldás ellen. Nem mennek be. Még járni is újra tanulnak. Józanul néznek, csak megszólalni ne kelljen.

A férje bólogatott, hogy igen, érti ezt, és ő ismerte már annyira, hogy tudja, annyit se figyel, mint egy fűszál. Viszont beleegyezett, hogy nem lesz velük. Úgy lesz, hogy csak ő megy, egy napra, kettőre, a gyerekek ezt nem kell látnia. Ki tudja, mi történik ott.

Karácsony előtti piac volt. Megenyhült az idő, az utakra fölhordák a sarat, jó nagy sáracsimbókokat, a zöldségesek mellett működött egy kolbászos, de még bundás kenyeret is árultak. Mióta nem evett bundáskenyeret. Előtte megivott egy unikumot, boldog ünnepeket, Vali, mondta neki valaki, nem ismerte föl, magának is. Géza vagyok, általános iskola, a melegítő Géza. Mindenkinek boldog ünnepeket. Egészségükre. Még bőven árultak fenyőket.

Először jól megnézte az anyját, jobbról, balról, aztán erősen megölelte. Álltak egy ideig így az ajtóban, az utcáról akár láthatták is őket, ő meg azért imádkozott, hogy az anyja el ne sírja magát. De az anyja nem sírt. Először a konyhában ültek le. Az anyja bal arcán ott volt a seb, körülötte sárga, kék véraláfutás. A karján is látott foltokat. Hogy kávé kér-e, és hogy milyet, mert van porkávé is, meg darált. Kért. A Julius Meinel-doboz, a töröksapkás kisfiúval, hát persze, abban tartja az anyja a kávé, még Bécsből hozta nekik. Kis kávé elszóródott, az anyja kézzel söpörte össze, rányalt a tenyerére. Tanítónő volt negyven évig. Két éve ment nyugdíjba, rosszul lett egy szülői értekezleten. Két éve vannak otthon együtt az apjával.

– Nem, nem ütött meg – mondta.

– Akkor mégis mitől van?

– Bekékül magától. Néha kék lesz, néha meg sárga – mondta az anyja, és kényszeredetten elmosolyodott, a karjára húzta a köpeny ujját.

A konyhaablakból rálátott a nagydiófára. Annak az ágára hurkolta az apja a hintája kötelét. Neki a hinta volt a legnagyobb mesemondó. Alig lódította magát, máris körülötte táncoltak a királyfiak, herceglányok, királykisasszonyok, sárkányok, gonosz mostohák. Az udvari farönkökből törpék lettek. Táncoltak, ugráltak ők is. Órákig el tudott hintázni. Innen a konyhából kiabált neki mindig az anyja, hogy ebéd, elég már, meg fog fájni, azonnal befelé. Nem mondom még egyszer. Mindig mondják még egyszer. A leghiábalóbb fenyegetés. De egyszer addig húzta, hogy másnapra eltűnt a hinta. Hova lett, hova lett, sírt, toporzékolt, láza lett. Elvitte a tündér egy magányos királylánynak. Adja vissza, azonnal adja vissza az a királylány, mit képzelsz, hogy az ő hintája, vegyen neki az apja, az a dög, kövér király, hány hintát tud venni egy király?! Sokat, nagyon sokat, de ilyen szépen szálló hintát biztosan nem. Másnapra meglett a hinta, de valami elromlott. Attól kezdve folyton attól rettegett, hogy újra eltűnik. Alig táncolt vele valaki.

– Inkább mondd azt, hogy elestél.

– Nem mondom – az anyja lerakta a két kávé, kis csészében a mokka cukrot, másikon a tejpört. Ja, igen, tejpör. Ők mindig tejpörrel itták, soha nem tejjel, tejszínnel. Miért jobb a tejpör? Vagy csak szokás kérdése?

– Amióta a kutya... – kezdte az anyja, és máris abbahagyta.

– Bemegyek hozzá – mondta –, kihozom. Hátha jobb lesz, ha kihozom.

Az öreg fényben ült, a redőny is föl volt húzva, a villanyok is égtek. Úristen, mennyit nőtt a gyompálma, úgy uralta a sarkot, mint egy zöld szörnyeteg. Szólt a rádió, híreket mondtak. Volt az asztalkán egy rejtvényfüzet, radír, rágott végű ceruza hevert rajta. A rejtvény meg volt fejtve. Minden kockában feketéllt betű. A megfejtés sora meg volt vastagítva.

– Szia, apa.

A férfi feléje fordította a fejét.

– Kurva – mondta.

– Jól van, jól van.

– Egy бүdös kurva.

– Gyere ki, de ezt hagyd abba, jó? Kávézzunk meg együtt.

A férfi föltápáskodott, elhaladt előtte, és ő megérezte a testszagát, nem volt rossz, ismerős volt. A horgolt mellény volt rajta, a régi, az ősi, szürke mellény, ami olyan sokszor megszakadt már. Tele volt foltokkal, új horgolásokkal. Nem lett volna szabad már megmenteni, mert tényleg pocsekul nézett ki, mégis megmentette az anyja. Ezt a mellényt szerette az apja. Még boltba is elcsoszogott benne, amíg járt boltba, és ki is nevették. Rockzenész lett, János bácsi? S mert ezen gondolkodott, elkésett. Az apja már a konyhában volt, az anyjának könnybe lábadt a szeme a fájdalomtól, a combját fogta. Az apja visszahúzta a botot, leült a kávéhoz, az ő kávéjához, fogta a botot.

– Fátok nincsen? – kérdezte.

Az anyja rázta a fejét,

– Baszik a pappal. Meg az állatorvossal – mondta halkán, mintegy csak maga elé az apja, tejport szórt a kávéba. Két kanállal. És aztán két púpozott kanál cukor pergett alá. Csöppenni készült a takony az orra hegyéről.

– Elmegyek, hozok fát – mondta, nem mozdult. Hagyja itt őket? Eddig is így voltak. Az anyja a kezét tördelte, nem tudta, mit csináljon.

– Nem ő teszi – suttozta előrehajolva, mintha így nem hallaná az öregember.

– Nem ő üt, hanem a betegsége. Nem ő, nem ő – ismételte, szipogott.

– Hát persze – bölintott, még fölhörpintette a maradék kávéját. Kiment a folyosóra, tárcsázta Editet. Találkozzanak a piacon. Máris? Igen, máris. Autóval ment vissza, s mire megvette az ismerős fiútól a fát, és berakta a csomagtartóba, érkezett Edit is.

– Jól nézel ki – kiabálta.

– Mi mindig jól néztünk ki.

Edit nevetett, húsz kiló fölösleg van rajta. Tudja Vali, hány tehén van a körzetben? Hány kecske? Kétpónál van egy szürkemarhafarm, meg egy mangalicatelep. Mangalica! Tiszta növénynév, hát nem?, közben meg rohangáló, buta, zsíros kis disznó. Nevettek. Vettek szaloncukrot, meg csillagszórót, gyertyacsipetőt. Volt a közelben egy cukrászda, az régen is ott volt, már akkor, amikor ő Pestre került, oda ültek be, két férfi és egy népes cigánycsalád közé. A lurkók futkároztak, néni, néni, adjál tortát. A férfiak söröztek, nem az elsőt itták. Cukrászda, de azért sör van. Meg van rövid is. Edit erősködött, ő fizet. Ő van itthon. Nem tűnt féltékenynek vagy frusztrálnak attól, hogy a pesti lány beszélget vele. Igyanak meg egy pohár pezsgőt. Editnek itt adnak pezsgőt is. De hát vezet. Meg már ivott is. Nem baj, majd belül mellé, a múltkor Ervin megmentette a rendőr lovát, az

állatnak kólikája volt. Kigyógyította, nem kellett megműteni. Tudja-e, hogy a kólikába a lovak milyen könnyen belehalnak? Fogalma sem volt, hogy a lovaknak is lehet kólikája. Koccintottak. Edit elvált, néha lefekszik Ervinnel, az állatorvossal, de szerinte még csak nem is a szeretője, inkább egymás hangulatai. Nevettek megint. Jól elvannak, ennyi. Gyereke nem lett. Jól elbaszta. Koccintottak. Ő meg elmondta, mit tesz az, ha az ember galériás. Kortárs magyar művek, festmények, plasztikák, szobrok, ezekkel foglalkozik, vesz, elad, kiállít, neki is van főnöke, nem fekszik le vele. Amikor Editet hazavitte, az még visszafordult a kapuból.

– Édesapád?

– Megvan.

– Ervin nem tudta megmenteni a kutyát.

– Persze, nem tudta. Öreg kutya volt.

– Nagyon öreg – mondta Edit.

Otthon bevitte a fát, a csomagot, az anyja szuszogva, és kétségbeesetten segített. Az anyja mindig megrémült a nagy dolgoktól. A bútoroktól, főleg a szekrényektől rettegett. Minden maradjon ott, ahová tették. A szobában égtek a villanyok. Az apja most is rádiót hallgatott, déli műsor, hírek után voltak, egy zenész beszélt az életéről, azt mondta éppen, a zene a legszebb hazavágyás. A zenével emlékszik leginkább az ember az ember előtti állapotára. Hát persze. A sarokból kivitte a szörnyeteg gyompálmát, áthúzta a másik szobába, lett a fenyőnek helye, milyen okos volt, hogy lábazattal vette meg, nem kellett bajlódnia.

– Földízítéd velem? – kérdezte az apját, aki a székéből figyelte minden mozdulatát.

– Kurva – szólt erre az apja. – Egy ordas kurva – de már fölállt, munkára kész volt, egymáshoz dörzsölte a két tenyerét.

– Hol vannak a díszek? – kérdezte.

Az apja mutatta: – Baszik az állatorvossal – mondta, és aztán ő hozta a díszeket. Nagy nyögések közepette kiügyeskedte a dobozt egy alsó fiókból. Le kellett térdelnie az apjának, de megcsinálta. Aztán akkurátusan válogatott köztük, ez jó, ez nem, a rosszakat félredobta. Mennyi angyalhaj. Színes gömbök. Nem mindegyik horgolt angyal fog lógni, némelyik megcsúnyult. A félgyertyák se kellene. Beszállt kintről a rétes illata. Az anyja süített, lesz pogácsa is, kiskifli. A kocsonyák már az előszoba ablakpárkányán sorakoztak, és volt töltött káposzta is.

– Beszélnem kell veled, apa – mondta, aztán előbb mégis kiment az anyjához. Hátulról ölelte meg, kicsit magasabb volt, de rá tudta hajtani az arcát a vállára. Hallotta a szívdobogását.

– Mondtam, hogy Jávorné meghalt? – kérdezte az anyja.

– Mondtad – és lopott a csokis töltelékből, szopogatta az ujját. Visszament az apjához, az öreg a fát bámulta, támaszkodott a botjára, egész helyes kis díszítés lett.

– Baszik mindenkivel, fűvel, fával – mondta, és a bot hegyével épp csak megütött egy angyalt, amitől az lengeni kezdett. – Még azzal az átkozott állatorvossal is.

– Ül le, apa. A fotelbe. Csak kényelmesen.

Az öreg mintha csodálkozott volna, de engedelmeskedett. Ő meg állva maradt, hogy főnről, hogy magasabbról tudjon beszélni.

– Tudom, apa – kezdte. – Tudom, hogy anya ezt csinálja.

– Kurva – szólt közbe az öregember.

– Szörnyű – mondta.

– Kurva.

– Ezért is gondoltam arra, hogy beadom. Ezt így nem lehet tovább. Te ebbe belerokkansz. Te ezt nem érdemled, apa.

– Kurva – szólta újra az öregember és már sebesebben lélegzett. Markolta a fotel karfáját, mint aki kapaszkodik. Mint aki hintában ül.

– És hiába bünteted meg, apa. Nem használ neki sem a szép szó, sem semmi jogos fegyelmezés. Igazad van, apa. Be fogom adni anyát, mert ez így nem mehet tovább. Hogy mindenki erről beszél a városban. Most jöttem a piacról, apa. Hogy miket fecsegték összevissza a népek. Ha csak a fele igaz!

– Kurva, egy rohadt kurva – zihálta az öregember.

– Igen apa, és én annyira sajnálom ezt – bólogatott. – Ez olyan szörnyű. És hogy éppen veled teszi ezt, aki egész életében, mindig úgy kezelted őt, mint... mint egy királykisasszonyt. A tenyereden hordtad. Nem igaz? Beadom őt, apa. Már ki is néztem az intézetet. Kétágyas szoba, nem is megy rá az egész nyugdíja. Neked meg...

Az öregember tett egy mozdulatot a botjával, de nem szólalt meg. Sípólva szedte a levegőt. S a lába is mintha rúgásra lendült volna, leesett a papucs. Régi papucs volt, felfeslett a varrás rajta.

– Neked szerzek nővért. Jön délelőtt, meg délután, kimos, elmos, takarít, ilyenek. Hordani fogják az ételt, apa. Te meg nem szenvedsz többet tőle. Mert hiába vered. Ő már nem javul meg. Nem érdemes verni, apa. Be kell adni, és kész. Mindenkinél könnyebb lesz. De főképpen neked lesz könnyebb, apa. Én meg jövök minden hétvégén. Majd csak elveszünk ketten.

Az apja hallgatott, bámult rá olajos szemekkel, mint aki látomást lát. Láta, hogy járnak a gondolatai. Sűrögnek, forognak, mint a mesehősök. Elengedte a fotel karfáját. Megijedt? Neki meg jókedve lett hirtelen, kiszaladt a kamrába, pezsgőt hozott be, érezte, hogy az anyja szólna hozzá, de nem mer, sok volt ez már neki. A pezsgő nem volt egészen hideg, azért a célnak megfelel. Fölbontotta, a palack csak akkorát szisszent, mint aki megkönnyebbül. Az apja nézte őt, még mindig nem szólt. Kapaszkodott a karfába. Töltött két pohárba, fölszaladt a hab, összeesett. Megemelte a két poharat, az egyiket, amelyikben kevesebb pezsgő volt, az apjának nyújtotta.

– Ja, igen, apa, és beszélek az állatorvossal is – megkoccintotta az apja poharát. Egyre jobban esett a pezsgő. Újratöltötte a saját poharát, egy hajtásra kiitta, megint töltött, ezt a másikat kivitte az anyjának.

– Mi volt ez az egész? – s az anyja mutatta a két lisztes kezét, hogy nem tudja megfogni a poharat, mire ő úgy itatta, mint egy gyereket. Hab futott az anyjára. Nevettek ezen, most először, amióta itt van. – Hogyhogy pezsgőztök?

– Semmi, anya, rágyújthatok?

Az anyja bólintott. Ő meg rákönyökölt a konyhaasztalra. A füsttől még nehezebb lett a levegő. Beleivott az anyja pezsgőjébe. Aztán a homlokával az asszony kékfoltos karjának dőlt.

– Te, anya – suttogta.

– Igen.

– Mondd, hová temették a kutyát?